

पीएम श्री केंद्रीय विद्यालय सीतापुर प्रथम पाली

कक्षा-VIII (सत्र:2025-26)

द्वितीय सावधिक परीक्षा

विषय-संस्कृत

नाम

पूर्णांक - 40

कक्षा एवं वर्ग

अवधि - 1:30

अनुक्रमांक

दिनांक-

खंड 1 अपठित अवबोधनम्

प्रश्न 1. अधोदत्तम् अनुच्छेदं पठत प्रश्नान् च उत्तरत

ग्रीष्मकालः सुखदस्य वसन्तकालस्य पश्चात् आगच्छति। ग्रीष्मकाले सूर्यस्य आतपः प्रखरः वर्तते। मानवाः पशु-पक्षिणः वृक्षाः, पादपाः चापि प्रखर-तापेन व्योकुलाः भवन्ति। केचित् जनाः विहाराय पर्वतस्थलेषु गच्छन्ति, केचित् गृहे वातानुकूलितेषु कक्षेषु तिष्ठन्ति। नद्यः, सरोवराः, तडागाः च शुष्यन्ति। सर्वत्र जलस्य अभावः दृश्यते। परं यदि ग्रीष्म-कालस्य प्रचण्डः तापः न स्यात् तर्हि मेघाः कथं भविष्यन्ति। मेघान् विना कुतः वृष्टिः? ग्रीष्मकालस्य प्रभावात् एव वर्षा-ऋतुः आगच्छति। ग्रीष्मकाले गुलमोहर-वृक्षेषु रक्तानि पुष्पाणि अतीव शोभन्ते। मल्लिका-मालती-पादपेषु सुगन्धमयानि श्वेतानि पुष्पाणि विकसन्ति।

I) एकपदेन उत्तरत-(एक पद में उत्तर दीजिए-)। $1/2 \times 4 = 2$

1) ग्रीष्मकालः कस्य कालस्य पश्चात् आगच्छति ? उत्तरम्:

2) जनाः किमर्थं पर्वतस्थलेषु गच्छन्ति ? उत्तरम्:

3) ग्रीष्मकाले कस्य अभावः दृश्यते ? उत्तरम्:

4) ग्रीष्मकाले केषु वृक्षेषु रक्तानि पुष्पाणि आगच्छन्ति ? उत्तरम्:

II) पूर्णवाक्येन उत्तरत-(एक वाक्य में उत्तर दीजिए-)। $2 \times 1 = 2$

1) श्वेतानि पुष्पाणि कुत्र विकसन्ति ?

उत्तरम्: _____

खंड 2 रचनात्मक कार्य

प्रश्न 2. अधोलिखितानि पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत- $1 \times 5 = 5$

(क) उच्यते –

(ख) च –

(ग) न –

(घ) लब्ध्वा –

(ङ) कुर्यात् –

प्रश्न 3. उदाहरणानुसारम् अधः रेखाङ्कितानि पदानि आश्रित्य प्रश्ननिर्माणं कुर्वन्तु
1×5=5

(क) मुनिगणाः संस्कृतभाषायाः विकासं कृतवन्तः।

उत्तरम्: _____

(ख) सामान्यजनानां जीवनं काव्यैः प्रभावितम् अस्ति ।

उत्तरम्: _____

(ग) कवयः अपि उपादेयानि काव्यानि रचितवन्तः।

उत्तरम्: _____

(घ) वेद-वेदाङ्गादीनि गभीराणि शास्त्राणि सन्ति।

उत्तरम्: _____

(ङ) संस्कृतभाषा विविधभाषाः परिपोषयति।

उत्तरम्: _____

अनुप्रयुक्त व्याकरणम्

प्रश्न 4. अधः प्रदत्तानां उदाहरणानुसारं विभक्तिं वचनं च लिखत **1/2x 4 =2**

क) तव षष्ठी एकवचनम्

(ख) मज्जूषा

(ग) संस्कृतिः

(घ) जनानाम्

(ङ) जीवनस्य

प्रश्न 5. उदाहरणानुसारं पदानि स्त्रीलिङ्गे परिवर्तयत- **1/2x5 =2.5**

उदाहरणम्-

श्रद्धावान् – श्रद्धावती

बुद्धिमती – बुद्धिमान्

(क) गुणवान् – _____

(ख) आयुष्मान् – _____

(ग) क्षमावान् – _____

(घ) ज्ञानवान् – _____

(ङ) श्रीमान् – _____

खंड 4 पठित अवबोधनम् (अंक)

प्रश्न 6. अधोलिखितं परिच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

अद्यतने विज्ञानयुगे सर्वे मनुष्याः डिजिटल – प्रौद्योगिक्याः प्रयोगं कुर्वन्ति । जनाः अन्तर्जालस्य, सर्चलदूरवाण्याः, सङ्गणकस्य च साहाय्येन शीघ्र कार्याणि सम्पादयन्ति । विद्यार्थिनः अपि ई-अधिगम – प्रणालीं स्वीकृत्य ज्ञानं वर्धयन्ति

I) एकपदेन उत्तरत-(एक पद में उत्तर दीजिए-)। $1 \times 2 = 2$

(क) अद्यतनं युगं कीदृशम् अस्ति ?

(ख) ई-अधिगम-प्रणाल्याः प्रयोगं के कुर्वन्ति ?

II) पूर्णवाक्येन उत्तरत-(एक वाक्य में उत्तर दीजिए-)। $2 \times 1 = 2$

(1) मानवाः केषां साहाय्येन कार्याणि शीघ्रं कुर्वन्ति ?

प्रश्न 7. अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

मुनिवरविकसित कविवरविलसित

मञ्जुलमञ्जूषा, सुन्दरसुरभाषा ।

अयि मातस्तेव पोषणक्षमता

मम वचनातीता, सुन्दरसुरभाषा ॥

वेदव्यास-वाल्मीकि-मुनीनाम्

कालिदास-बाणादिकवीनाम् ।

पौराणिक-सामान्य-जनानाम्

जीवनस्य आशा, सुन्दरसुरभाषा ॥

I) एकपदेन उत्तरत-(एक पद में उत्तर दीजिए-)। $1 \times 2 = 2$

(क) “मञ्जुलमञ्जूषा” इत्यस्य अर्थः कः ?

(ख) कविः सुन्दरसुरभाषां केन पदेन सम्बोधयति ?

II) पूर्णवाक्येन उत्तरत-(एक वाक्य में उत्तर दीजिए-)। $2 \times 1 = 2$

(क) सुन्दरसुरभाषा केषां जीवनस्य आशा उच्यते.?

.....
.....

प्रश्न 8. अधोलिखितानि वाक्यानि पठित्वा शुद्धं (✓) अशुद्धं (X) वा इति चिह्नीकुरुत- $1/2 \times 6 = 3$

- (क) हॉलोग्राम् कृत्रिमबुद्धेः एकः प्रकारः अस्ति । ()
- (ख) वर्धित-वास्तविकतायाः उपयोगिता ऐतिहासिक- घटनानां प्रत्यक्षानुभवाय अस्ति । ()
- (ग) डिजिटल – प्रक्षेपण – मानचित्रं भारतस्य विकासयात्रां प्रदर्शयति । ()
- (घ) फ़ास्टिंग् इति राजमार्गेषु स्वचालितविधिना मार्गशुल्कस्य शीघ्रं संग्रहणं करोति । ()
- (ङ) डिजी – लॉकर इत्यस्य माध्यमेन केवलम् आधार-पत्रं सुरक्षितुं शक्यते । ()
- (च) भारतस्य डिजिटल – परिवर्तनं केवलं शासने प्रभावं करोति, नागरिकजीवने न । ()
- (छ) उमङ्ग, माय्-गव्, जेम् इत्यादयः ई-शासन- मञ्चाः सन्ति । ()

प्रश्न 9. अव्यवस्थितान् वर्णान् शब्ददृष्ट्या व्यवस्थितरूपेण लिखत- $1/2 \times 5 = 2.5$

- (क) कसङ्गम्ण _____
- (ख) कार्वसरः _____
- (ग) लयः विद्या _____
- (घ) जिकडिलॉर् _____
- (ङ) शक्तसुम् _____

प्रश्न 10. अधोलिखितानां पद्यांशानां यथायोग्यं मेलनं कुरुत- $1/2 \times 5 = 2.5$

‘कवर्गः’

‘खवर्गः’

उत्तरम्:

(क) अयि मातस्तव पोषणक्षमता स्मृतिहितवरदे सरसविनोदे

.....

(ख) वेदव्यास-वाल्मीकि -मुनीनां विजयते धरायाम्

.....

(ग) पौराणिक-सामान्यजनानाम् मम वचनातीता, सुन्दरसुरभाषा

.....

(घ) श्रुतिसुखनिनदे सकलप्रमोदे कालिदासबाणादिकवीनाम्

.....

(ङ) वैद्यव्योम-शास्त्रादिविहारा जीवनस्य आशा, सुन्दरसुरभाषा

.....

प्रश्न 11. उदाहरणानुसारम् अधः प्रदत्तानां पदानाम् एकपदेन अर्थं लिखत- $1/2 \times 5 = 2.5$

यथा— देवस्य आलयः = देवालयः

(क) सुराणां भाषा = _____

(ख) सुन्दरी सुरभाषा = _____

(ग) नवरसैः रुचिरा = _____

(घ) पोषणस्य क्षमता = _____

(ङ) मञ्जुला भाषा = _____

प्रश्न 12. पेटिकातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- $1/2 \times 6 = 3$

कालिदासबाणादि, आशा, संस्कृतिः, मम, वेदविषय, सकलप्रमोदे

क) अयि मातः तव पोषणक्षमता _____ वचनातीता।

ख) वेदव्यास-वाल्मीकि – मुनीनां _____ कवीनाम्।

ग) पौराणिक – सामान्य जनानां जीवनस्य _____।

घ) श्रुतिसुखनिन्दे _____ स्मृतिहितवरदे सरसविनोदे।

(ङ) गति-मति -प्रेरक-काव्य-विशारदे, तव _____ एषा सुन्दरसुरभाषा।

(च) नवरस-रुचिरालङ्कृतिधारा _____ वेदान्तविचारा।